

Ivo Kraus a kol., Věda v českých zemích. Dějiny fyziky, geografie, geologie, chemie a matematiky

Česká technika – nakladatelství ČVUT, Praha 2019, 556 s.,
ISBN 978-80-01-06557-0

Obsáhlé kompendium (více než 500 stran vysázených drobným písmem) přináší dějiny přírodních věd (kromě věd o živé přírodě) v českých zemích od počátku (tj. od 14. století – mezníkem je zde pro většinu autorů rok založení univerzity) do druhé poloviny 20. století. Autory publikace jsou badatelé, kteří se dějinami daných vědních disciplín zabývají již řadu let, výklad je proto často velmi důkladným přehledem nashromážděných informací, nechybí rozsáhlá bibliografie. Struktura knihy je poměrně jednoduchá: jednotlivé vědy jsou řazeny za sebou v abecedním pořadí: fyzika, geografie, geologie, chemie a matematika. Jednotlivé oddíly jsou pak řazeny chronologicky: zpravidla od počátku do roku 1618, následující období končí rokem 1750, dále pak časový oddíl od poloviny 18. do poloviny 19. století (výjimkou je chemie, kde autorka začíná výklad v druhé polovině 18. století Lavoisierovskou revolucí), další období končí rokem 1918; následující je definováno jako první polovina 20. století popř. časově 1918–1950 (resp. 1952) a posledním popisovaným časovým úsekem je věda v druhé polovině 20. století.

Časové mezníky jsou dány jak politickými událostmi, tak i institucionálními změnami ovlivňujícími vědecký provoz (založení pražské univerzity). I když se koncepce jednotlivých částí knihy drobně liší, je výklad veden hlavně po linii velcí vědci a jejich vynálezy, popřípadě instituce a významné osobnosti v nich působící, to vše na pozadí změn ovlivňujících organizaci vědecké práce (vznik nových univerzit, mimouniverzitních vědeckých institucí atp.), v další rovině výklad reflektuje i hlavní paradigmatické změny formující danou vědu, zejména pak ve formě ohlasů na českém vědeckém poli. Hlavním kritériem výběru vědeckých osobností je, kromě jejich významu, alespoň epizodické působení v českých zemích (klasicky Einstein). Toto kritérium je definováno již v úvodu a v zásadě je celým kolektivem autorů dodržováno. Kniha je doplněna jmennými rejstříky podle oborů, takže může sloužit jako praktická příručka pro všechny zájemce o dějiny vědy. Jediný nedostatek, na který je třeba upozornit, je to, že většina oddílů končí výklad na přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století a další vývoj je nastíněn již jen velice zhruba, zpravidla konstatováním velkých změn, které v následujícím období nastaly, v lepším případě výčtem vědeckých institucí zabývajících se daným oborem.

Jana Ratajová

doi: 10.14712/23365730.2020.10